

**Wyrok z dnia 20 lipca 1995 r.
II URN 20/95**

Jeżeli inwalidztwo według II grupy inwalidów powstało po upływie 18 miesięcy od ustania zatrudnienia lub okresów równorzędnych z okresami zatrudnienia, lecz z okoliczności sprawy wynika, że w czasie zatrudnienia nastąpiło zdarzenie, które również mogło być przyczyną inwalidztwa choćby w mniejszym stopniu, obowiązkiem sądu rozpoznającego odwołanie ubezpieczonego jest zbadanie, czy w dacie ustania zatrudnienia lub w ciągu 18 miesięcy od jego ustania, nie istniało już inwalidztwo przynajmniej w zakresie III grupy inwalidów.

Przewodniczący SSN: Maria Tyszel, Sędziowie SN: Maria Mańkowska, Andrzej Wróbel (sprawozdawca),

Sąd Najwyższy, przy udziale prokuratora Jana Szewczyka, po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 1995 r. sprawy Ryszarda D. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. o rentę inwalidzką, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...] od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie z dnia 12 kwietnia 1995 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Wojewódzkiemu-Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 29 października 1993 r. [...] Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił wnioskodawcy Ryszardowi D. urodzonemu 18 marca 1949 r. przyznania prawa do renty inwalidzkiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca nie posiada wymaganego pięcioletniego stażu pracy (łącznie z okresami równorzędnymi z zatrudnieniem i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia) w dziesięcioleciu przypadającym na okres od dnia 1 lipca 1983 r. do 30 czerwca 1993 r. Ponadto zatrudnienie wnioskodawcy ustało z dniem 6 grudnia 1991 r., a inwalidztwo powstało w czerwcu 1993 r., a więc po upływie 18 miesięcy od ustania zatrudnienia, wobec czego brak było podstaw do przyznania prawa do renty inwalidzkiej.

W odwołaniu od tej decyzji do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wnioskodawca wniósł o zmianę decyzji i przyznanie prawa do renty inwalidzkiej. Wnioskodawca wskazał, że w czerwcu 1993 r. uległ wypadkowi wskutek czego stał się inwalidą II grupy oraz że w okresie od dnia 4 stycznia 1991 r. do 15 marca 1991 r. był zatrudniony, jednakże poza wpisem do legitymacji ubezpieczeniowej nie posiada świadectwa pracy.

Wyrokiem z dnia 12 kwietnia 1994 r. [...] Sąd odwołanie wnioskodawcy oddalił. Wyrok ten nie został zaopatrzony w uzasadnienie, gdyż wnioskodawca nie zgłosił o to wniosku w trybie i terminie ustawowym.

Powyższy wyrok zaskarżył rewizją nadzwyczajną Minister Sprawiedliwości zarzucając temu wyrokowi rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 32 i 33 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104 poz. 450 ze zm.) oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej i wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie do ponownego rozpoznania. W ocenie Ministra Sprawiedliwości pogląd prawny organu rentowego, że w dziesięcioleciu przed powstaniem inwalidztwa może być brany pod uwagę tylko okres od dnia 1 lipca 1983 r. do dnia 6 grudnia 1991 r., kiedy to wnioskodawca zakończył pracę, a okres dziesięciu lat przed powstaniem inwalidztwa nie może dotyczyć stażu pracy wnioskodawcy sprzed 1 lipca 1983 r., jest błędny. Zgodnie bowiem z art. 32 pkt 3 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin do nabycia prawa do renty inwalidzkiej musi zostać spełniony między innymi warunek powstania inwalidztwa w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Skoro art. 33 tej ustawy nawiązuje do jej art. 32 określając, kiedy warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia uważa się za spełniony, to czasowe powiązanie inwalidztwa z zatrudnieniem przewidzianym w art. 32 pkt 3 ustawy dotyczy każdej sytuacji, niezależnie od tego, czy okres pięciu lat przypada w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o przyznanie prawa do renty inwalidzkiej, czy przed dniem powstania inwalidztwa. Z powyższych względów należało zdaniem Ministra Sprawiedliwości rozważyć, czy, biorąc pod uwagę dzień 6 grudnia 1991 r. jako datę zakończenia pracy przez wnioskodawcę, posiada on wymagany staż pracy w dziesięcioleciu przypadającym na okres od dnia 6 grudnia 1981 r. do dnia 6 grudnia 1991 r. Wówczas do okresu zatrudnienia uwzględnionego w decyzji organu rentowego, tj. trzy lata dziesięć miesięcy i osiemnaście dni, należałoby zaliczyć okresy zatrudnienia od dnia 6 grudnia 1981 r. do dnia 31 grudnia 1981 r., od dnia 22 stycznia 1982 r. do dnia 20 września 1982 r. i od dnia 14 lutego 1983 r. do dnia 1 lipca 1983 r., w łącznej ilości jednego roku i ośmiu dni. Ponadto przed datą wydania wyroku przez Sąd organ rentowy, po uzyskaniu dalszych zaświadczeń o pracy wnioskodawcy od dnia 2 stycznia 1991 r. do dnia 28 lutego 1991 r., ustalił okres niesporny na cztery lata i siedemnaście dni, a zatem okres ten łącznie z okresami pracy nie zaliczonymi przez organ rentowy wynosi ponad pięć lat pracy w dziesięcioleciu od dnia 6 grudnia 1981 r. do dnia 6 grudnia 1991 r.

Ponieważ okres osiemnastu miesięcy od zakończenia przez wnioskodawcę pracy w dniu 6 grudnia 1991 r. upływa w dniu 6 czerwca 1993 r., a zatem w miesiącu, w którym miało wystąpić u wnioskodawcy inwalidztwo drugiej grupy, należało w ocenie Ministra Sprawiedliwości rozważyć, czy występowało inwalidztwo co najmniej trzeciej grupy już w dniu 6 czerwca 1993 r., tj. przed przyjęciem wnioskodawcy do szpitala w dniu 25 czerwca 1993 r. Skoro ponadto z akt sprawy wynika, że wnioskodawca doznał urazu głowy już w 1983 r., to należy ustalić, czy i kiedy przebył ponowny uraz głowy i czy z tego tytułu powstało u niego inwalidztwo w okresie wymaganym ustawowo.

Minister Sprawiedliwości wyraził pogląd, że pozbawienie wnioskodawcy prawa do świadczeń, przed należyтым wyjaśnieniem wszystkich istotnych w sprawie okoliczności, godzi w konstytucyjną zasadę praworządności działania władzy sądowej, naruszając tym samym interes Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem rozpoznaniu rewizji

nadzwyczajnej nie stoi na przeszkodzie upływ terminu określonego w art. 421 § 2 k.p.c.

W uzasadnieniu wyroku z dnia 12 kwietnia 1994 r., sporządzonym w wykonaniu postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 1995 r., II URN 20/05, Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie uznał, że wnioskodawca nie spełnia łącznie warunków określonych w art. 32 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin i art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, bowiem jego inwalidztwo powstało w dniu 25 czerwca 1993 r., a więc po upływie 18 miesięcy od daty ustania zatrudnienia, a ponadto w okresie dziesięciolecia liczonymi wstecz od dnia powstania inwalidztwa nie posiada wymaganego pięcioletniego stażu zatrudnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który spełnił łącznie następujące warunki: 1. jest inwalidą, 2. ma wymagany okres zatrudnienia, 3. inwalidztwo jego powstało w czasie zatrudnienia lub w okresie równorzędnym z okresem zatrudnienia albo nie później niż w ciągu osiemnastu miesięcy od ustania tych okresów. Jeżeli inwalidztwo, jak w rozpatrywanej sprawie, powstało w wieku powyżej 30 lat, wówczas stosownie do treści art. 33 ust. 1 pkt 5 warunek posiadania wymaganego okresu zatrudnienia uważa się za spełniony, gdy pracownik osiągnął okres co najmniej pięciu lat zatrudnienia łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia. Zgodnie z art. 33 ust. 2 tej ustawy powyższy okres zatrudnienia powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę inwalidzką, a jeżeli zainteresowany w chwili złożenia wniosku nie pozostaje w zatrudnieniu - przed dniem powstania inwalidztwa.

W rozpatrywanej sprawie jest niesporne, że powód w dniu złożenia wniosku o rentę był inwalidą II grupy wskutek wypadku, któremu uległ w czerwcu 1993 r., a zatem spełniał warunek, o którym mowa w art. 32 pkt 1 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Wyrażony w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pogląd prawny Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie, że wnioskodawca nie spełnia łącznie warunków określonych w art. 32 tej ustawy i art. 6 ust. 2 ustawy o rewaloryzacji emerytur i rent, bowiem jego inwalidztwo powstało w dniu 25 czerwca 1993 r., a więc po upływie 18 miesięcy od daty ustania zatrudnienia, a ponadto w okresie dziesięciolecia wstecz od dnia powstania inwalidztwa nie posiada wymaganego pięcioletniego stażu zatrudnienia, nie jest trafny. Sąd ten wypowiedział bowiem powyższy pogląd na tle nie wyjaśnionego do stanowczego rozstrzygnięcia stanu faktycznego sprawy. Trafnie wskazuje rewidujący, że Sąd Wojewódzki stwierdzając, że inwalidztwo u wnioskodawcy powstało w dniu 25 czerwca 1993 r., nie wyjaśnił tej istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, że wnioskodawca doznał urazu głowy już w 1983 r., a w dniu 19 października 1993 r. stwierdzono u niego stan po urazie czaszki z krwiakiem podtwardówkowym. Należy podzielić pogląd rewidującego, że skoro okres osiemnastu miesięcy od zakończenia przez wnioskodawcę pracy w dniu 6 grudnia 1991 r. upłynął w dniu 6 czerwca 1993 r., a zatem w miesiącu, w którym wystąpiło u wnioskodawcy inwalidztwo drugiej grupy, to

należało rozważyć, czy inwalidztwo co najmniej III grupy nie występowało już w dniu 6 czerwca 1993 r., czyli przed przyjęciem wnioskodawcy do szpitala w dniu 25 czerwca 1993 r. Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych przy ponownym rozpoznawaniu sprawy wyjaśni, czy i kiedy wnioskodawca doznał drugiego urazu, czy z tej przyczyny powstało u niego inwalidztwo w okresie wymaganym ustawowo. Należy w tym celu uzupełnić brakujący do rozstrzygnięcia sprawy materiał dowodowy, a w szczególności zbadać dokumentację lekarską z całego przebiegu leczenia, w tym pełne historie choroby ze szpitali z 1983 r. i z 1993 r. oraz zasięgnąć w tej kwestii opinii biegłych lekarzy sądowych: neurologa i psychiatry.

Trafny jest pogląd Ministra Sprawiedliwości, że czasowe powiązanie inwalidztwa z zatrudnieniem przewidziane w art. 32 pkt 3 ustawy dotyczy każdej sytuacji i to niezależnie od tego, czy okres pięciu lat przypada w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę, czy przed dniem powstania inwalidztwa. Sąd Najwyższy w składzie orzekającym podziela pogląd wyrażony w uzasadnieniu wyroku tego Sądu z dnia 21 kwietnia 1995 r., II URN 2/95,(dotychczas nie publikowany), że okres ostatniego dziesięciolecia, o którym mowa w art. 33 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, należy liczyć wstecz od ustania zatrudnienia poprzedzającego powstanie inwalidztwa. Dlatego też przyjmując datę 6 grudnia 1991 r. jako datę zakończenia pracy przez wnioskodawcę należało rozważyć, czy posiada on wymagany staż pracy w dziesięcioleciu przypadającym na okres od dnia 6 grudnia 1981 r. do dnia 6 grudnia 1991 r. Wówczas do okresu pracy uwzględnionego przez organ rentowy, tj. od 1 lipca 1983 r. do 30 czerwca 1993 r. w ilości 4 lat i 17 dni należałoby zaliczyć pracę wnioskodawcy od dnia 6 grudnia 1981 r. do 31 grudnia 1981 r., od dnia 22 stycznia 1982 r. do 20 września 1982 r. i od 14 lutego 1983 r. do dnia 1 lipca 1983 r. w łącznej ilości 1 roku i 8 dni, co wynosi ponad 5 lat pracy w dziesięcioleciu od dnia 6 grudnia 1981 r. do dnia 6 czerwca 1991 r.

Rozpatrzeniu rewizji nadzwyczajnej nie stoi na przeszkodzie upływ terminu określonego w art. 421 § 2 k.p.c., ponieważ pozbawienie wnioskodawcy prawa do świadczeń przed należyтым wyjaśnieniem wszystkich istotnych w sprawie okoliczności narusza interes Rzeczypospolitej Polskiej.

Biorąc powyższe pod rozwagę na podstawie art. 422 § 2 k.p.c. w związku z art. 421 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====